

SÜT VE KIRMIZI ET SEKTÖRLERİNDE 2016 YILI DEĞERLENDİRMESİ VE 2017 YILI BEKLENTİLERİ

SÜTTE 2016

Türkiye'de 2015 yılında, inek-koyun-keçi-manda olmak üzere toplam 18,65 milyon ton çiğ süt üretildi. 2014 yılındaki 18,63 milyon tonluk üretim ile karşılaştırıldığında, 2015 yılında % 0,1 oranında bir artış olduğu görülüyor.

2016 yılının ilk 10 ayında ise işletmeler tarafından toplanan inek sütü miktarı 7,75 milyon ton oldu. 2015 yılının ilk 10 ayı ile karşılaştırıldığında (7,53 milyon ton), bu miktarda % 3 oranında artış sağlandığı görülmekte. Bu artıştan hareketle, üretilen inek sütü miktarında da % 3'lük bir artış olacağını öngörüyor, dolayısıyla 2016 yılında üretilen toplam çiğ süt miktarının, kayıt içi ve kayıt dışı bir arada olmak üzere, toplam yaklaşık 19 milyon ton olacağını düşünüyoruz.

Süt sektörü için 2016, hayli zorlu bir yıl oldu. 2014 yılında canlanan süt sektörü ihracatı, 2015 yılında, gerek Rusya'nın süt ve süt ürünleri de dâhil bazı gıda ürünlerine ambargo koyması, gerek ise Avrupa Birliği'nde (AB) süt kotalarının kalkması sonucu dünya süt ürünleri fiyatlarının düşmesiyle birlikte hayli büyük düşüşler yaşadı. 2014 yılında 347 milyon dolarlık süt ve süt ürünleri ihracatı yapılmışken, bu değer 2015 yılında % 20 azalarak 271 milyona düştü. 2016 yılında ise bir miktar toparlanma yaşanarak, ilk 10 aydaki ihracatımız 272 milyon dolara çıktı.

Bu yıl Et ve Süt Kurumu (ESK), et ve süt sektöründe müdahalede bulundu. Süt sektörüne müdahale, üreticiden süt alarak süttozu yaptırmak şeklinde oldu. Bu kapsamda SETBİR olarak talebimiz, öncelikle çiğ süt arzının talebin üzerine çıktığı dönemlerde, ESK'nın müdahale alımlarını, Ulusal Süt Konseyi (USK) tarafından belirlenmiş çiğ süt fiyatından alım yapan sanayicilerden, rayiç süt tozu fiyatları ile süt tozu alarak yapmasıdır.

SÜTTE 2017

Süt sektöründe bir regülasyon ihtiyacı olduğu açıktır. Depolama desteği, sütte arz fazlasının olduğu dönemlerde regülasyonun sağlanmasını teşvik edebilecektir. Böylelikle süt tozu yapma veya yaptıрма imkânı olmayan

imalatçılarının peynir ve çeşitleri gibi stoklanabilir ürünlerinde depolama desteği alması üreticinin elinde sütün kalmasını önleyecek, hayvan kesilmesinin önünü kapatacak, üreticinin hevesinin kırılmasına meydan vermeyecektir.

2015 yılında düşen dünya çiğ süt fiyatları 2016 yılında da bazı ülkelerde düşük kalmaya devam etti, bazı ülkelerde ise bir miktar toparlanma gösterdi. 2017 yılında dünya süt fiyatlarının, dolayısıyla süt ürünleri fiyatlarının 2016 yılına göre daha yüksek olacağı öngörülüyor. AB'de de süt üretiminin azaltılması yönünde verilen desteklemelere bağlı olarak süt üretiminin artmayacağı tahmin ediliyor. Küresel stokların yüksek olması da üretimi etkileyen önemli faktörlerden biri.

Türkiye'de ise artan dünya fiyatları ile bağlantılı olarak ihracatta rekabet gücümüzün artmaya başlaması ile sektörde bir miktar toparlanma olacağını öngörüyoruz. Bu kapsamda dış pazarda yeni kapılar açmak, yeni imkânlar yaratmak önceliğimiz olmalı. Ancak bu sayede kısa vadede süt tüketimini artırma yönünde adım atabiliriz.

Ülkemizde çiğ süt, artık bütün gelişmiş ülkelerde olduğu gibi kalite değerleri ile fiyatlandırılmalı. (Örneğin AB ülkelerinde bir litre çiğ inek sütü için baz kriter, yağ için % 4,2, protein için % 3,4'tür. Uluslararası pazarlarda rekabet edebilmek için, öncelikle çiğ süt kaliteleri rekabetçi düzeye

çıkartılmalıdır). Aralık 2016'da USK tarafından belirlenen çiğ süt referans fiyatı, ülkemizde ilk defa kalite kriterleriyle birlikte belirlenmiş olup, %3,5 yağ, % 3,1 protein değerine sahip çiğ inek sütü için belirlenen referans fiyatı 1,21 TL/litre olmuştur. Bu belirleme her ne kadar AB değerleri ile mukayese edildiğinde düşük kalsa da, ülkemizde ilk defa bu şekilde referans fiyatının belirleniyor olmasını, çiğ sütümüzün gelecekte iyileşmesi bakımından bir adım olarak nitelendiriyor, AB standartlarına ulaşmayı ümit ediyoruz.

ETTE 2016

Kırmızı et üretimi 2015 yılında 1 milyon 149 bin ton olarak gerçekleşti. 2016 yılının ilk üç çeyreğinde ise kırmızı et üretimi toplam 902 bin ton olarak gerçekleşmiş olup, bu miktarda 2015 yılı ilk üç çeyreğine göre % 6'lık bir artış olduğu görülüyor. Bu kapsamda 2016 yılı toplam kırmızı et üretiminin 1,3 milyon ton civarında olmasını öngörüyoruz.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayınlanan Tüketici Fiyatları Endeksi 'ne göre dana eti fiyatı, 2015 yılının ilk 10 ayı ile 2016 yılının ilk 10 ayı kıyaslandığında % 8,34 oranında, koyun eti fiyatı ise %14,8 oranında yükseldi. Bu endekste kapsanan maddelerin fiyatları, tüm vergileri içeren depozito hariç perakende fiyatlar. Kırmızı et maliyetlerimizin ve buna bağlı oluşan piyasa fiyatlarının dünya fiyatlarına göre yüksek ve rekabetten uzak olması nedeniyle kırmızı et ve ürünleri ihracatımız maalesef çok düşük, neredeyse yok seviyesinde.

Ancak sosis başta olmak üzere bazı et ürünlerinin 2015 yılında ihracat miktarı yaklaşık 12 bin ton (20 milyon dolar) oldu, 2016 yılının ilk 10 ayında ise 5,7 bin ton (10 milyon dolar) ihracat yapıldı. Bu ihracatın büyük kısmı Ortadoğu ülkeleri ve Türki Cumhuriyetler'e gerçekleşti.

Şubat 2016'da ESK'nin sıfır gümrük vergisi ile kırmızı et ithalatı yapmasına ilişkin karar yayınlandı. Mayıs 2016'da ise ESK ve TİGEM'in belirli sınırlar dahilinde canlı büyükbaş ve küçükbaş ithalatını sıfır gümrük vergisi ile yapmalarına ilişkin karar yürürlüğe girdi. Aynı karar ile özel sektörün canlı hayvan ithalatındaki gümrük vergisi oranı % 60'a çıkarıldı. Kasım 2016'da yayınlanan karar ile de ESK'nin yıl sonuna kadar ithal edeceği canlı hayvan sayısı 400 binden 500 bine yükseltildi.

ESK'nin 29 Ekim 2016 tarihinde yaptığı basın açıklamasında, bugüne kadar ESK tarafından yurt dışından 75 bin baş besilik sığır, 22 bin 800 baş kesimlik sığır olmak üzere toplam 97 bin 800 baş canlı hayvan ithalatı gerçekleştirildiği ve 2016 yılı sonuna kadar toplam 424 bin baş canlı hayvan ithalatı planladığı açıklandı.

ETTE 2017

Resmi Gazete'nin 31 Aralık 2016 tarihli nüshasında yayınlanan "İthalat Rejimi Kararına Ek Karar" ile besilik sığır ithalatı için % 60 olan vergi oranı % 10'a düşürüldü. Aynı zamanda ESK'ye de sıfır gümrük vergisi ile 2017 yılı sonuna kadar 500 bin besilik dana ithalat yetkisi verildi.

Besilik hayvan ithalatının ESK üzerinden yapılması, özellikle küçük miktarda besilik dana ithal etmek isteyen besicilerimiz için büyük bir avantaj sağlıyor. Ancak "500 baş ve üzerinde" besilik dana getirmek isteyen ve belli bir kapasitenin üzerinde bulunan besicilerin kendilerinin besilik dana ithal etmesine izin verilmesi gerekiyor. Diğer besiciler için de ESK besilik dana getirerek dengeleri korumuş olur. Bu uygulama hem verimlilik açısından hem de sektörümüz ve bakanlığımız açısından uygulama kolaylığı da yaratır.

MİLLİ TARIM PROJESİ

Bu değerlendirmede, 2016 yılında Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından açıklanan "Milli Tarım Projesi"ne ayrı bir yer vermek istiyorum. Çünkü Milli Tarım Projesi, 2017 yılında uygulamaya geçecek.

"Milli Tarım Projesi", Türkiye'de tarımı ve hayvancılığı geliştirip kalkındıracak, üreticimizi refaha kavuşturacak, halkımızı daha besleyici ve hesaplı gıda ile buluşturacak, son yılların en önemli projesi.

Proje ile 941 havza ortaya çıkarıldı. Bu havzalarda hangi ürünlerin yetiŐeĐi, pamuk, zeytin, arpa, yulaf ve yem bitkilerinin nerede daha iyi yetiŐeĐi, su ihtiyaı gibi kriterler değerlendirilerek

19 stratejik ürün belirlendi. Bu rnlerin hangi havzada daha verimli yetiŐeĐi, daha az maliyetle yetiŐtirilebileĐi amacıyla hesaplamalar yapılarak havza bazlı destekler ortaya ıktı. Bu kapsamda buğday ve yem bitkileri, tüm havzalarda desteklenecek ürünler kapsamına alındı.

Milli Tarım Projesi'nin ikinci bölümü hayvancılıkta verimi artırmayı ve köklü deĐiŐiklikler yapmayı hedefliyor. Proje 25 ilde mera hayvancılığı yetiŐtirici bölgeleri oluŐturuyor. Bu 25 il, toplam mera varlığımızın yüzde 52,6'sını, büyükbaş hayvan varlığımızın yüzde 32'sini kapsıyor. Proje ile 25 ilde tüm aŐıları yapılmıŐ, dört ayını doldurmuŐ buzağılara 750 lira destek verilecek, ahır-ağıl yapımının yüzde 50'si de desteklenecek. Ayrıca 32 ilde damızlık dve üretim merkezleri, 23 ilde damızlık koç ve teke üretim merkezleri, 8 ilde damızlık manda üretim merkezleri kurulacak.

Ülkemiz hayvancılığının en önemli sorunlarından olan hayvan hastalıklarının önlenmesi de Milli Tarım Projesi'nin hedefleri arasında yer alıyor. Buna göre, kademeli olarak ülkemizin tamamı Őap hastalığından ari hale getirilecek; Afyonkarahisar, Amasya, Polatlı-Ankara ve Kapıkule-Edirne'de hayvan kontrol ve dinlendirme istasyonları kurulacak.

Bu kapsamda Milli Tarım Projesi, gerek hayvan hastalıkları ve hayvansal üretim konusunda, gerek ise havza bazlı tarımsal üretim kapsamında, çok büyük bir iyileŐmeyi müjdeliyor. Önümüzdeki iki yıl içinde bu projenin meyvelerini göreceğimizi ve yukarıda belirtilen sorunların büyük oranda zmleneĐeĐini düşünüyoruz.

Tarık TEZEL
Yönetim Kurulu BaŐkanı